Provincie Noord-Holland

Aan
het presidium
Kopie aan

Bijlagen: 1

Uw contactpersoon
dhr E. Krijgsman
dhr A. Raphet Meeng
AD/STG

Telefoonnummer +31235143288
krijgsmane@noord-holland.nl

Betreft: Aanvullende informatie voor keuze stemhulp PS verkiezingen 2019

Memo

27 september 2018

Inleiding

Op 17 september jl. heeft het presidium het memo 'Nadere voorstellen publiciteitscampagne Statenverkiezingen 2019' besproken. Eén van de voorstellen ging over de keuze van een stemhulp. U besloot om in een volgend presidium een keuze te maken uit de twee aangeboden stemhulpen van Protest en Citisens, op basis van nadere informatie over enkele vragen.

Inmiddels hebben twee nieuwe zaken zich aangediend op het gebied van stemhulpen. De provincie heeft een aanbod gekregen van NotuBiz Nederland B.V. om de Meestemmeter te gaan gebruiken. De Meestemmeter is een stemhulp van NotuBiz die uitgaat van het daadwerkelijke stemgedrag (uit NotuBiz) van Statenleden van de afgelopen jaren. De kosten zijn € 10.000,-.

Daarnaast is bekend geworden dat Kieskompas samen met NH Nieuws (RTV NH) een stemhulp gaat ontwikkelen voor de Provinciale Staten verkiezingen: het Noord-Hollands Kieskompas.

Met dit memo wordt u over deze onderwerpen nader geïnformeerd en gevraagd een besluit te nemen over de in te zetten stemhulp. Aan elke stemhulp zitten voor- en nadelen.

Voorstel:

Het presidium wordt verzocht:

- kennis te nemen van de nadere informatie over de stemhulpen van Prodemos en Citisens en de informatie over de Meestemmeter en het Noord-Hollandse Kieskompas;
- een keuze te maken uit de volgende opties:

    1. het presidium gaat niet voor een 'eigen' stemwijzer, omdat Kieskompas al samen met RTV NH een stemhulp ontwikkelt voor de Provinciale Statenverkiezingen.

2. het presidium gaat in zee met de Stemwijzer van Prodemos of met Mijn Stem van Citisens;
3. het presidium gaat in zee met de Stemwijzer van Prodemos of met Mijn Stem van Citisens plus de Meestemmeter (en raamt hiervoor extra budget bij);
4. het presidium koopt alleen de Meestemmeter in (en raamt hiervoor extra budget bij).

Onafhankelijkheid organisaties
In het presidium van 17 september jl. werden enkele vragen gesteld over de Stemwijzer van Prodemos. Hieronder wordt gepoogd deze vragen zo nauwkeurig mogelijk te beantwoorden. De antwoorden gaan in op de vragen over de onafhankelijkheid van de aanbieders, over de rol van de accountmanager van aanbiedende partij bij de totstandkoming van de stellingen van de betreffende stemhulp en over de vindbaarheid van de betreffende stemhulp.

- Prodemos

De aanbieder van de stemhulp 'Stemwijzer' is de stichting 'Prodemos – Huis voor democratie en rechtsstaat'. Het is een onafhankelijke stichting die een deel van zijn financiering krijgt via subsidie van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Daarnaast ontvangt Prodemos voor afzonderlijke projecten subsidie van derden. Eigen inkomsten verwerft de stichting door diensten aan te bieden aan gemeenten, provincies en andere opdrachtgevers. Prodemos is ook een door de belastingdienst aangemerkte ANBI-organisatie (algemeen nut beogende instelling). De recente Jaarverslagen en Jaarrekeningen, alsmede de statuten van de stichting zijn op de website van Prodemos terug te vinden.[1]

In augustus 2016 is in diverse media bericht over subsidie die door Prodemos is ontvangen van de Open Society Foundation van de heer Soros (hier werd aan gerefereerd in het presidium). Voor Prodemos was dat een subsidie, toegekend op een projectplan, voor de ontwikkeling van stemhulpen in 13 landen in Europa voor de verkiezingen van het Europees parlement in 2014. In reactie op de berichtgeving heeft Prodemos het volgende aangegeven: *"In dat projectplan stond niets over de inhoud van de opgenomen stellingen. Redactie en inhoud waren geheel onze verantwoordelijkheid."* In dezelfde berichtgeving is tevens vermeld dat ook een andere bekende aanbieder van een stemhulp, het Kieskompas, subsidie heeft ontvangen van de Open Society Foundation van de heer Soros.[2]

[1] https://prodemos.nl/over-prodemos/
[2] Voor meer informatie: https://www.nrc.nl/nieuws/2016/08/19/soros-wil-van-nederland-weer-modelland-maken-3864677-a1517195

- Citisens

Citisens[3] is een label van Necker van Naem, een commercieel bureau (Besloten Vennootschap) "voor online publieksonderzoek en het organiseren van draagvlak en betrokkenheid". Het ontvangt eigen inkomsten door het verwerven van opdrachten en aanbieden van diensten aan gemeenten, provincies, waterschappen en andere organisaties. Inzicht in de Jaarrekening en het Jaarverslag is niet openbaar na te gaan.

Begeleiding en totstandkoming stellingen

Zowel Prodemos als Citisens beschrijven in hun aanbod uitgebreid de wijze waarop zij te werk gaan om samen met deelnemende partijen aan de verkiezingen te komen tot een gebalanceerde mix van stellingen.
In de bijlage is van beide aanbieders de filosofie en het proces van de totstandkoming opgenomen. Toelichting:

- Prodemos

Bij Prodemos gaan een accountmanager, een redacteur en een eindredacteur aan de slag.
De accountmanager is het aanspreekpunt voor de politieke partijen en de griffie tijdens het gehele proces. Hij/zij leidt ook de workshop die georganiseerd wordt om bij de partijen op te halen welke onderwerpen voor hen het belangrijkste zijn en volgens de deelnemende partijen een plek verdienen in de Stemwijzer.
De redacteur leest alle verkiezingsprogramma's en is aanwezig bij de workshop. Hij/zij formuleert de stellingen. De eindredacteur voert de eindredactie over de stellingen.

- Citisens

Ook bij Citisens neemt een accountmanager het contact met de deelnemende partijen en de griffie voor zijn/haar rekening. De partijen ontvangen de contactgegevens van de accountmanager. Er is een helpdesk beschikbaar voor vragen. In de laatste periode tot de verkiezingen is deze ook in de avonduren en in het weekend beschikbaar, zodat snel geschakeld kan worden bij vragen en opmerkingen.
De geplande stellingenbijeenkomst wordt begeleid door twee personen: een facilitator en een ondersteuner. Citisens geeft aan dat de facilitator een ervaren adviseur zal zijn met ruime kennis van politiek-bestuurlijke dynamiek en inhoud en groepsprocessen.

Vindbaarheid stemhulp

Met betrekking tot de vindbaarheid van de stemhulpen is hieronder aangegeven wat de aanbieders daarover zelf in hun offertes opgenomen hebben.

[3] Website: http://citisens.nl/

- Prodemos

In de offerte geeft Prodemos hierover het volgende aan:

"Uiteraard zullen we tijdens de verkiezingen weer veel aandacht creëren voor de Stemwijzer. We zullen dat doen via onze reguliere kanalen, o.a. op verschillende social media. Deze hebben door al onze andere activiteiten een vrij groot bereik.
Hiernaast worden we tijdens de verkiezingsperiode ook altijd benaderd door verschillende landelijke en regionale media. De Stemwijzer van Prodemos genereert zelfstandig tijdens de verkiezingen al veel aandacht. Tijdens verkiezingen gaan mensen vaak uit zichzelf op zoek naar de 'Stemwijzer', de algemene benaming 'stemhulp' wordt veel minder gebruikt. Hierdoor komen ze al snel terecht op de website van de Stemwijzer. In 2017 (Tweede Kamerverkiezingen) was Stemwijzer ook weer een van de meest gegoogelde termen (nummer 2). Dit zien we ook terug bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen waar meer aanbieders dan ooit meededen, die ook hevig hebben ingezet op online promotiecampagnes. Prodemos had verreweg het grootste bereik, zelfs meer dan Kieskompas en Mijn Stem bij elkaar opgeteld. Ook de spreiding over de regio's is hierbij heel sterk. Op de regio Zuid na, had Prodemos in alle regio's het grootste bereik van alle stemhulpen. In de regio Zuid waren slechts enkele gemeenten die een betaalde stemhulp hadden afgenomen, hier had de door het AD zelf gemaakte Kieswijzer het grootste bereik."

- Citisens

In de offerte geeft Citisens hierover het volgende aan:

"MijnStem is snel en makkelijk vindbaar. Dat is belangrijk omdat we weten dat steeds minder mensen rechtstreeks een dergelijke tool benaderen. Zij gebruiken Google, of komen de stemhulp tegen tijdens het surfen op internet of het bezoeken van sociale media sites of apps. MijnStem is sinds 2014 online en technisch optimaal ingericht m.b.t. SEO[4]. Dit updaten we ieder jaar, want ook Google verandert.
Wat verder nog maakt dat MijnStem goed vindbaar is, is ons partnership met NU.nl. NU.nl is met een bereik van 7 miljoen gebruikers het grootste Nederlandse online nieuwsplatform (september 2017). Zij bieden op hun regionale nieuwspagina's een rechtstreekse versie van de lokaal beschikbare MijnStem. Dit kunnen zij voor iedere provincie regionaal aanbieden, zodat bezoekers die zich in Noord-Holland bevinden een uitnodiging voor de stemhulp van deze provincie zien.
Ook zet MijnStem sterk in op social shares om aandacht en enthousiasme voor de verkiezingen te vergroten. Dit doen wij door een duidelijke Twitter- en Facebook-button op te nemen bij het eindscherm, waarmee snel en laagdrempelig een bericht over het invullen van de

[4] Het verbeteren de vindbaarheid in zoekmachines zoals Google en Bing.

stemhulp gedeeld kan worden. De afgelopen verkiezingen is hier veelvuldig gebruik van gemaakt. Wij maken gebruik van Twitter cards om tweets visueel te verrijken. Dit zorgt ervoor dat een gewone tweet die linkt naar MijnStem automatisch 'uitgebreid' wordt met een afbeelding of video waardoor deze meer opvalt en er vaker op geklikt wordt.
Tenslotte is het tegelijk vallen van de waterschapsverkiezingen en de provinciale statenverkiezingen een belangrijke kans voor een goede vindbaarheid. MijnStem heeft namelijk de opdracht van de Unie van Waterschappen gekregen om voor álle 21 waterschappen een stemhulp te ontwikkelen. Om een goede service te verlenen aan de kiesgerechtigden, kunnen we de stemhulpen voor de provincies en de waterschappen naar elkaar laten doorverwijzen. Inwoners die dus de stemhulp voor het waterschap invullen, krijgen in MijnStem dan automatisch een uitnodiging om de stemhulp voor de provincie te doen – en vice versa."

Het Noord-Hollands kieskompas
Het Noord-Hollands Kieskompas is een samenwerking tussen NH Nieuws en Kieskompas. Voor de Provinciale Statenverkiezingen in 2019 ontwikkelen NH Nieuws en Kieskompas samen het Noord-Hollands Kieskompas. Het Kieskompas heeft de volgende informatie met de provincie gedeeld:
· Zij gaan via een panelonderzoek in kaart brengen welke issues en thema's de inwoners van Noord-Holland het belangrijkst vinden. Bijvangst: respondenten krijgen automatisch meer beeld over het takenpakket van de provincie.
· Het Noord-Hollands Kieskompas bestaat uit 9 regionale versies, zoals bijvoorbeeld een versie voor West-Friesland en het Gooi. De regionale kompassen bestaan uit ongeveer 25 dezelfde vragen en ongeveer 5 vragen die specifiek gaan over die specifieke regio. Op deze manier komen regionale thema's beter tot hun recht. Vanzelfsprekend staan de onderwerpen die belangrijk zijn voor de hele provincie in alle versies.
· Kieskompas geeft aan dat zij de enige kieshulp is die data verzamelt en analyseert. Op basis van deze content zal NH Nieuws op een unieke en inhoudelijke manier verslag doen van de verkiezingscampagne, en dus veel meer aandacht genereren voor de verkiezingen.

Kieskompas geeft aan dat deze opzet een positief effect heeft op het bereik van kiezers en de aandacht voor de verkiezingen. Bovendien bespaart deze opzet veel tijd voor de politieke partijen; er zijn geen bijeenkomsten meer nodig met de politieke partijen. De stellingen worden namelijk samen met de politieke redactie van NH Nieuws gemaakt. Wel wordt de partijen uiteraard gevraagd zichzelf te 'plaatsen' op de stellingen en dit te verantwoorden. Dit gebeurt

eenvoudig online en volgens de wetenschappelijke beproefde en onafhankelijke methodiek van Kieskompas. De communicatie hierover loopt per partij en dus zijn er geen plenaire bijeenkomsten meer nodig.

Meestemmeter

De Meestemmeter is een stemhulp van NotuBiz Nederland B.V. die uitgaat van het daadwerkelijke stemgedrag (uit NotuBiz) van Statenleden van de afgelopen jaren. De kosten zijn € 10.000,-. De Meestemmeter is voor het eerst gebruikt bij de gemeenteraads-verkiezingen in Arnhem en gaat ook ingezet worden voor de Staten van Gelderland.

De Meestemmeter is een stemwijzer waarin niet de beloften uit de verkiezingsprogramma's als basis dienen, maar waarin wordt teruggekeken op het daadwerkelijke stemgedrag over de voorgaande periode. Dat geeft inzicht in hoe partijen zich in de afgelopen vier jaar hebben opgesteld.

Meestemmeter zet een journalist in om tot de stellingen te komen. Het aantal momenten dat er contact is met de fractievoorzitters van de partijen is bespreekbaar. In de provincie Gelderland gebeurt dat twee keer. Daar is een groslijst gemaakt met 32 stellingen. Die wordt gepresenteerd aan de fractievoorzitters. De partijen krijgen zowel tijdens die bijeenkomst als achteraf de gelegenheid via de mail om op- en aanmerkingen te maken. Nadat de Meestemmeter is teruggebracht naar zo'n 24 stellingen vindt een tweede bijeenkomst plaats voor de puntjes op de i.

Kiezers die gebruik maken van de Meestemmeter krijgen drie keuzes: 'voor', 'tegen' en 'sla over'. Op die manier hebben ze dezelfde mogelijkheid van Statenleden bij stemmingen. Een overgeslagen vraag wordt niet meegenomen in het eindresultaat. Als mensen te vaak op 'sla over' klikken, krijgen zij aan het eind te zien dat met het beperkte aantal antwoorden geen accurate uitslag gegeven kan worden. Na het beantwoorden van de stellingen kunnen mensen aangeven welke zaken voor hen extra belangrijk zijn. Deze antwoorden worden dubbel meegeteld in de eindscore.

De provincie Gelderland gaat zoals gesteld de Meestemmeter gebruiken, naast de Stemwijzer die de provincie heeft ingekocht en het Kieskompas dat samen met regionale media wordt ontwikkeld. Een demoversie van de Meestemmeter voor Gelderland geeft een goede indruk van de manier waarop de Meestemmeter werkt: http://meestemmeter.nl/Gelderland.php

Overwegingen

U kunt bij uw beraadslaging onder andere het volgende overwegen:

- Door als provincie zelf geen Stemwijzer in te kopen wordt voorkomen dat verschillende stemhulpen naast elkaar worden gebruikt. De provincie Zeeland en Groningen kopen om die reden zelf geen stemhulp. Ook daar ontwikkelen regionale media al een stemhulp.
- Een nadeel kan echter zijn dat de politieke partijen zelf geen stellingen aan kunnen dragen.
- Het Noord-Hollands kieskompas maakt regionale versies van de stemhulp door deels regionale vragen op te nemen.
- De Meestemmeter is gebaseerd op het daadwerkelijke gedrag van de partijen uit het verleden en niet op verkiezingsprogramma's (beloftes). Daarin onderscheidt de Meestemmeter zich van andere stemhulpen.
- Het grote nadeel van het eventueel alléén inzetten van de Meestemmeter is dat nieuwe partijen niet aan bod komen. Als de Meestemmeter wordt ingezet als een aanvullend instrument naast een traditionele kieswijzer krijgen kiezers wel inzicht in het stemgedrag van Statenleden op basis van daadwerkelijke moties en voorstellen die aan de orde zijn geweest. Tegelijkertijd kunnen nieuwe partijen aan bod komen bij een traditionele kieswijzer.
- De vraag is wel of bij de Meestemmeter de nuances uit het in het verleden gevoerde debat helder worden.
- Bij de keuze voor 'geen eigen Stemwijzer inkopen' zijn geen plenaire bijeenkomsten nodig en komt budget vrij voor andere publicitaire doeleinden.
- Bij de keuze voor een traditionele stemhulp én de Meestemmeter is een uitbreiding van het door u geraamde budget voor de verkiezingen van € 10.000,- nodig.